

Interview met Henk Don: Laat politici niet hun eigen scenario maken

Dinsdagmiddag in de chique lounge van een hotel in de Haagse binnenstad, stapt hij binnen: Henk Don. De nieuwe hoogleraar van FEW. Voormalig professor aan de Universiteit van Amsterdam en gerespecteerd directeur van het CPB. Wij interviewers hebben dus stevig geoefend op de etiquette, maar dat was overbodig. Onze gesprekspartner blijkt een bescheiden, aimabele en inhoudsgerichte prof. We zouden bijna zeggen; Henk Don, geen fratsen. Blijft de vraag: hoe open je een gesprek met één van de bekendste Nederlandse economen van dit moment? De stoute schoenen aantrekken en maar met de deur in huis vallen:

Hoe word je de meest invloedrijke econoom van Nederland?

De reactie was sneller dan we verwacht hadden en vooral korter.

“Wie is dat dan?”

Tsja, en daar zit je dan achter je kopje thee. Gelukkig, uitleg volgt waarom de heer Don zichzelf niet de meest invloedrijke econoom van Nederland vindt, ook niet in zijn vorige functie als directeur van het Centraal Plan Bureau (CPB). Het CPB maakt analyses voor beleid, maar neemt geen beleidsbeslissingen. Eén van de hoofddoelen is het leveren van allerlei relevante informatie over de consequenties van beleidskeuzes. De politiek beslist uiteindelijk en houdt daarbij niet alleen rekening met de economische analyse, maar ook met het democratisch gevoelen, de Haagse verhoudingen, enzovoorts. Als directeur CPB moet je waarborgen dat de analyse deugt en je mag hopen dat een goede analyse invloed heeft.”

Iets minder gewaagd dan, waarom heeft u gekozen voor de Faculteit der Economische Wetenschappen in Rotterdam?

“Aangezien ik in Den Haag woon en daar ook graag wil blijven wonen zou ik kunnen kiezen uit Amsterdam, Utrecht en Rotterdam. In Amsterdam heb ik al een keer gewerkt en Rotterdam is voor mij nieuw, dat vind ik wel zo leuk.” Een ander antwoord dan onze decaan zou hebben gegeven: ‘Economie in Rotterdam, waar anders’, maar toch ook heel legitiem...

En wat gaat u voor onderzoek doen aan de FEW?

“Wat mij vooral boeit is onzekerheid in analyses. Wat zijn relevante onzekerheden voor een specifiek beleid, hoe communiceer je over deze onzekerheden en wat kun je met deze relevante onzekerheden in de beleidsvorming? Dit soort onzekerheidsonderzoek doe ik tot nu toe op macro-economisch gebied, maar je kunt het ook op heel andere gebieden toepassen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan onzekerheden bij het openstellen van publieke markten, zoals de gezondheidszorg en de energiemarkt.”

Maar de heer Don gaat niet alleen onderzoek verrichten, ook zal hij onderwijs aan de EUR geven.

Wat kunnen studenten verwachten?

“Iets wat ik graag zou doen is mijn kennis en ervaring uit de praktijk meenemen in het onderwijs. Dat is een groot deel van mijn ervaringen vanuit het CPB. En daarnaast natuurlijk veel enthousiasme voor het vak, iets wat ik heel leuk zou vinden is inhoudelijke discussie met studenten in colleges. Vanzelfsprekend kom ik met een open mind” Een praktijkvoorbeeld over de moeilijkheid van het communiceren over onzekerheden is bijvoorbeeld het ‘hoog en laag wordt midden’ incident. “In het begin van de jaren tachtig heeft het CPB voorafgaand aan de formatie van een nieuw kabinet twee scenario’s gemaakt voor de economische groei; één scenario met een hoge groeiverwachting en één scenario, je raadt het al, met een lage groeiverwachting. De namen voor deze scenario’s waren heel simpel: hoog en laag. De bedoeling van zulke scenario’s is dat men streeft naar robuust beleid: beleid dat in beide gevallen goed kan uitpakken. De politiek ging daar echter anders mee om. In de formatie was verwarring over welk scenario nu moest worden gebruikt om de plannen voor de komende kabinetsperiode op te baseren. Uiteindelijk is er een commissie van politici in het leven geroepen. Deze telde de groeicijfers eenvoudigweg op en deelde ze door twee. De uitkomst van de commissie was ‘het middenscenario’.

Tien jaar later hadden we opnieuw twee scenario’s ontwikkeld, maar we noemden deze behoedzaam en optimistisch: termen die veel minder uitnodigen tot het zoeken naar een gemiddelde. Bovendien was het gebruik van zulke scenario’s door commissie van politici.

We wagen het erop...

Stel, niet Gerrit Zalm maar u zou de minister van Financiën zijn geweest de afgelopen tien jaar, wat zou er dan anders zijn gegaan?

“Dat antwoord is heel simpel, ik ben een wetenschapper en geen politicus. Ik ambieer ook geen politieke functies zoals een ministerschap. Valt dit antwoord een beetje tegen?”

Kunt u aangeven hoe groot de invloed van de Zalmnorm is geweest op de economische opleving van Nederland?

“Kijk, dit is een interessante vraag, want wat versta je onder de Zalmnorm? Wat de Zalmnorm eigenlijk inhoudt is dat de collectieve uitgaven niet hoger mogen zijn dan een vooraf vastgesteld plafond. Hoe hoog of laag dat plafond ligt, is daarmee nog niet gezegd.

De opleving van onze economie komt in de eerste plaats uit het buitenland en niet door een degelijk gevoerd begrotingsbeleid. Naast de conjunctuurbeweging zijn structuurveranderingen, zoals die in de sociale zekerheid, van veel grotere invloed dan de spelregels van het begrotingsbeleid. Wel is een stabiel en voorspelbaar beleid bevorderlijk voor het vertrouwen van investeerders en consumenten.”

Wat zou u over vijf jaar binnen de FEW bereikt willen hebben?

“Ik zou me graag goed willen richten op onderzoek, een aantal scripties en een aantal promoties willen begeleiden. En natuurlijk mooie publicaties op het onderwerp onzekerheid in economische analyse op mijn naam hebben staan. Maar ik heb maar een 0.4 fte aanstelling, dus ik moet me bescheiden opstellen.”

Wat is uw grootste bijbaan naast hoogleraar aan de Erasmus?

“Dat is zorgen voor mijn dochtertje.”

Heeft u bij voorbaat een hekel aan een collega?

Na een schaterlach: “Nee aan geen enkele, ik zie er naar uit om van een aantal collega’s veel te kunnen leren en met hen samen te werken. Van Peter Wakker hoop ik over omgaan met onzekerheden te leren, Herman van Dijk en Philip Hans Franses zijn ook inspirerende mensen. Kortom ik heb veel zin om aan de Faculteit der Economische Wetenschappen in Rotterdam mijn werk te doen!”

Door: Jolanda Koorevaar en Guido Lafeber